

LIFE / FIT FOR REACH

Naujas cheminių medžiagų rizikos valdymo projektas Baltijos šalyse ir Lenkijoje (10/2023 – 9/2027)

Apie ką šis projektas?

Projektas „FitforREACH-2“ (toliau – FFR-2) padeda mažoms ir vidutinėms įmonėms (MVĮ) Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje gerinti cheminių medžiagų rizikos valdymą. Siūloma nuosekli cheminių medžiagų rizikos valdymo sistema, pagrįsta projekto pirmtako "FitforREACH-1" (2015–2020 m.) metu sukurtais metodais ir priemonėmis, kurie pristatomi parengtame vadove bei skaitmeninėse gairėse. Projektas ugdo gebėjimus įgyvendinti cheminių medžiagų rizikos valdymo sistemą ar jos elementus chemines medžiagas naudojančiose įmonėse.

FFR-2 tikslas ir pagrindinė idėja siekti, kad cheminių medžiagų rizikos valdymo sistemos (ar jos elementų) taikymas Baltijos šalių įmonėse taptų įprasta praktika, taip sumažinant pavojingų medžiagų naudojimą, išmetimus ir poveikį sveikatai ir aplinkai. Siekiant sumažinti riziką, įmonėse turėtų vykti nuolatinis tobulinimo procesas ir, jei įmanoma, įgyvendinami pakeitimo atvejai. Pasibaigus projektui, įmonės turėtų gebėti atlikti cheminių medžiagų rizikos valdymą be papildomos pagalbos.

Darbe bus remiamasi išsamiais vadovais, konkrečiomis cheminių medžiagų rizikos valdymo priemonėmis, mokymais ir informacine medžiaga bei tikslinėmis praktinėmis konsultacijomis.

Pagrindinė tikslinė FFR-2 grupė – chemines medžiagas ir mišinius naudojančios įmonės, įskaitant paslaugų teikėjus ir mišinių gamintojus. Remiantis FFR-2 dalyvaujančių įmonių esamos padėties vertinimu, bus nustatomi cheminių medžiagų rizikos valdymo tobulinimo poreikiai. Nors aktualūs yra visi cheminių medžiagų rizikos valdymo aspektai, pagrindinį dėmesį skirsime (labai) didelį susirūpinimą keliančių cheminių medžiagų pakeitimui. Išsamus alternatyvų vertinimas padės priimti duomenimis pagrįstus sprendimus dėl pakeitimų įgyvendinimo ir leis užkirsti kelią atvejams, kai pasirinktos alternatyvos pavojingumas nelabai tesiskiria nuo pradinės medžiagos pavojingumo (neefektyvus pakeitimas). Darbo sritys - įmonėse taikoma pirkimų tvarka, darbuotojų sauga, cheminių medžiagų apskaita, atitikties teisės aktams stebėseną, komunikacija tiekimo grandinėje ir bendras cheminis raštingumas.

Projekto tikslinės grupės:

- Chemines medžiagas ir mišinius naudojančios įmonės
- Mišinių gamintojai
- Atliekų sektoriaus įmonės

Tikslas ir pagrindinė idėja:

- Įdiegti cheminių medžiagų rizikos valdymo sistemas (jų elementus) ir paversti jas įmonių standartinės praktikos dalimi
- Sumažinti pavojingų medžiagų naudojimą, išmetimus ir poveikį substances.

Bendradarbiaujant su atliekų sektoriaus įmonėmis, bus nagrinėjamos galimybės ne tik nustatyti atliekose esančias pavojingas medžiagas, bet ir kaip tai galėtų pakeisti rūšiavimo ir atliekų apdorojimo praktiką, kad antrinės medžiagos taptų švaresnės ir joms atsirastų naujų rinkų.

FFR-2 veikla vykdoma ne tik Baltijos šalyse, bet ir Lenkijoje, kurioje mokymų apie cheminių medžiagų rizikos valdymą įmonėms buvo organizuota mažiau. Projektas bus plėtojamas ir į kitas Vidurio ir Rytų Europos šalis, pavyzdžiui, Vengriją, Slovakiją, Čekiją ar Serbiją.

FFR-2 taip pat siekiama padidinti cheminių medžiagų svarbą aplinkos apsaugos vadybos sistemose, aplinkos apsaugos vadybos sistemų standartuose aiškiau nurodant „toksinį poveikį ir veiksmų poreikį“. Tai žymiai padidintų įmonių sąmoningumą apie chemines medžiagas.

Projektą "Cheminių medžiagų rizikos valdymas ir alternatyvų vertinimas: priemonės ir geriausia praktika, padedanti siekti žiediško, kurti tvaresnius produktus ir išvengti neefektyvaus pakeitimo" (LIFE FitForREACH2, Nr. 101113947 — LIFE22-ENV-EE-LIFE FitforREACH-2) iš dalies finansuoja Europos sąjungos LIFE programa ir Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija

Projekto samprata

"LIFE FitforREACH-2" remiasi keliais principais:

- 1) Pagalba savarankiškai veiklai:** FFR-2 mokymai, informacija, gairės ir priemonės yra skirti bendrovėms, kurios siekia įsidiegti gerą rizikos valdymo sistemą. Gebėjimų ugdymas ir konsultacijos padeda "mokyti veikiant".
- 2) Atsižvelgimas į tiekimo grandinę:** Įmonės yra ekonominės ekosistemos dalis; pokyčiai daro poveikį klientams ir gali būti svarbūs tiekėjams bei kitoms suinteresuotosioms šalims. Į tai atsižvelgiama cheminių medžiagų rizikos valdymo sistemoje ir jos įgyvendinimo gairėse.
- 3) Būvio ciklo požūrio taikymas:** vykdamas veiklą atsižvelgiama į visą cheminės medžiagos būvio ciklą, kad, keičiant ar perprojektuojant gaminius ir paslaugas, būtų išvengta cheminės rizikos ar naštos aplinkai perkėlimo.
- 4) Problemų sprendimas ten, kur jos kyla:** analizuojant cheminių medžiagų rizikos valdymo iššūkius siekiama nustatyti problemų priežastis ir rasti sprendimus, kurie tas priežastis pašalintų. Radikalus problemos priežastį iš esmės pašalinantis sprendimas yra pavojingų cheminių medžiagų pakeitimas, nes toksiškumo šaltinio tiesiog nepaliekama.
- 5) Holistinio vertinimo ir atsargumo principo taikymas:** gairės ir priemonės paaiškina kaip atlikti išsamų problemų ir sprendimų vertinimą. Būti „atsargiems“ gali reikšti neapsiriboti vien tik teisiniais reikalavimais, bet ir atsižvelgti į numanomus ateityje atsirasiančius reikalavimus bei pokyčius.
- 6) Tvirtos cheminių medžiagų rizikos valdymo pagrindo užtikrinimas:** atsižvelgiant į pagalbos savarankiškai veiklai poreikį ir siekiant tvirtų pokyčių įmonėse, esminis FFR-2 aspektas yra cheminių medžiagų rizikos valdymo kompetencijų ugdymas, ypač dėl informacijos surinkimo, supratimo ir naudojimo.

Įmonės iš Estijos, Latvijos, Lietuvos ir Lenkijos jau dabar gali aktyviai dalyvauti projekte: gali tapti bandomuoju pakeitimo atveju, gauti konsultacijas ir nedidelę finansinę paramą savo atvejui įgyvendinti. Kreipkitės adresu: apini@ktu.lt

Projekto pagrindimas

FFR-2 projektas skirtas cheminės taršos prevencijai. Pasak JT, ši tarša yra viena iš trijų pasaulinių krizių, keliančių pavojų Žemei, ir yra susijusi su biologinės įvairovės nykimu ir klimato kaita.

Naujausi tyrimai rodo, kad dalis ES gyventojų yra veikiami ne vienos pavojingos cheminės medžiagos, dėl ko kyla neigiamo poveikio sveikatai rizika. Europos vandens telkinių būklė ir neseniai kilę skandalai dėl geriamojo vandens užterštumo PFAS rodo, kad būtina skubiai apriboti pavojingų medžiagų patekimą į gamtinę aplinką.

Įmonėse gali trūkti žinių apie ES teisės aktų reikalavimus dėl cheminės saugos, ar ar išteklių ir gebėjimų reikalavimų įgyvendinimui. Cheminė sauga, kaip verslo pagrindas ir konkurencinis pranašumas, kol kas nėra įtikinamas argumentas gerinti cheminių medžiagų rizikos valdymą. Sistemingas cheminių medžiagų rizikos valdymas įmonėse yra labai svarbus siekiant įvardinti problemas, galimus pažeidimus ir su tuo susijusius poreikius, įskaitant pavojingų cheminių medžiagų pakeitimą. Cheminių medžiagų rizikos valdymo sistemos turi būti paprastos, suprantamos ir lengvai įgyvendinamos mažose ir vidutinėse įmonėse (MVĮ).

Projekto partneriai

- BEF Estija
- Hendrikson DGE
- BEF Latvija
- Ecodesign Competence Centre
- Latvian Association of Waste Management Companies
- Kauno technologijos universiteto Aplinkos inžinerijos institutas
- Aplinkosaugos valdymo ir technologijų centras
- POMINNO sp. z o.o.
- The Lukasiewicz-Industrial Chemistry Institute
- Scanfil OÜ
- UAB "Elgama-Elektronika"
- Paldiski Tsingipada AS
- Kvist SIA
- Balticfloc SIA
- Kinetics Nail Systems Ltd
- UAB Art Glacio

Projektą "Cheminių medžiagų rizikos valdymas ir alternatyvų vertinimas: priemonės ir geriausia praktika, padedanti siekti žiediško, kurti tvaresnius produktus ir išvengti neefektyvaus pakeitimo" (LIFE FitForREACH2, Nr. 101113947 — LIFE22-ENV-EE-LIFE FitforREACH-2) iš dalies finansuoja Europos sąjungos LIFE programa ir Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerija